

BISERICA „SFÂNTUL NICOLAE” ȘI GRĂNICERII MARAMUREȘENI

**Dr. Laurențiu
BATIN¹**

Începând cu anul 1932, numărul trecerilor de la greco-catolici la ortodocși a început să crească simțitor, ajungând undeva la peste 1.200. În aceste condiții a fost imperios necesară construirea unei biserici ortodoxe în Vișeu de Sus. Dar pentru aceasta trebuiau fonduri serioase și din această cauză, parohul locului a făcut diverse apeluri unor instituții și autorități naționale și județene în vederea obținerii unui sprijin material consistent. Vom reda în continuare câteva astfel de apeluri:

- Prin adresa nr. 72 din 1 aprilie 1932, preotul Sebastian i-a trimis **regelui Carol al II-lea o scrisoare prin care îi cere sprijinul și din care redăm următoarele:** „Maiestate, noi ne-am străduit și ne străduim mereu să înjghebăm un fond pentru edificarea unei biserici ortodoxe și începutul l-am făcut cu ajutorul vrednicului **comandant al Companiei de Grăniceri din localitate**, care ca bun român și bun creștin își dă seama de importanța ce prezintă această chestiune. Ne-am unit și luptăm împreună - **biserica și armata** - pentru ca idealul nostru de a avea o bisericuță, să se înfăptuiască. **Această bisericuță, pentru mine preotul, va fi și pichetul de veghe al ostașului și grănicerului și uniți într-un cuget** ne vom strădui din răspuțeri și până la ultima noastră suflare să ajutăm la propășirea scumpei noastre Patrii și a o feri de suferințe.

La aceasta ne determină dragostea noastră pentru Țară în general și în special, dragostea ce păstrăm Maramureșului, - căci Marele, Viteazul și mult Înțeleptul și Regretatul Nostru Rege Defunct Ferdinand I a sfințit acest colț de Țară prin cele câteva zile petrecute la **Castelul său din Făina și și-a**

exprimat plăcerea și bucuria ce a simțit-o la vederea acestor plaiuri ca fiind unele dintre cele mai frumoase din câte le are România Mare¹².

• Prin adresa nr. 182 din 22 noiembrie 1932, preotul Sebastian Sârcu îi scrie **Episcopului Armatei, Preasfințitului dr. Ioan Stroia**, cel care a sfințit biserica din Săcel, Maramureș, un material din care spicuim următoarele: „În punctul cel mai de nord al Țării Românești, între munți și în imediata apropiere a frontierelor ungurești și cehoslovace, există comuna Vișeu de Sus, județul Maramureș, cu o populație de aproape 16.000 de locuitori, dintre care numai 4.000 români, restul evrei, unguri, germani, polonezi, ruși, cehoslovaci etc.

Până în 1927 toți acești 4.000 de români, erau de confesiune greco-catolică, iar de atunci încoace, cu multă muncă și osteneală am reușit să convingem peste 1.200 dintre ei să treacă la religia strămoșească ortodoxă... parohia noastră este săracă, nu avem nici un fel de avere decât terenul pe care urmează a se construi biserica... ne-am gândit să ne adresăm I.P.S. Voastre cu următoarea umilă rugămintă: Dacă ați adresa acum cu ocazia sărbătorilor Crăciunului, o pastorală către toate formațiunile militare ale căror stăpân sufletească sunt, poate aceștia prin subscripții între ostașii țării, poate s-ar aduna fondurile necesare pentru ridicarea unei biserici care să nu se simtă umilită față de catedrala de care dispun ungerii în această localitate...³.

• Prin adresa nr. 179 din noiembrie 1932, preotul Sârcu se adresează **Patriarhului Miron Cristea**: „**Începem prin a ne adresa Sanctității Voastre, cu umila rugămintă, ca din fondurile Patriarhiei, să binevoiți a ne ajuta cu cât va fi posibil, pentru ca cel puțin să începem opera de clădire a bisericii ortodoxe...**”⁴.

• Deoarece părintele Miron Codrea Nuțu din Vișeu de Jos, reușise în februarie 1932, în cadrul unei audiențe să-l convingă pe regele Carol al II-lea să devină ctitor al bisericii pe care o construia, ieromonahul Sebastian Sârcu face același demers către Casa Regală a României solicitând ca Marele Voievod de Alba Iulia, Mihai, să primească a fi ctitorul bisericii. Din nefericire nu s-a primit niciun răspuns, sau dacă s-a primit el s-a pierdut⁵.

• Preotul Sârcu a solicitat ajutor chiar și președintelui Uniunii Ofițerilor de Rezervă, **generalului Rujinschi**: „Noi cu mari jertfe și sacrificii și numai cu ajutorul **Armatei Române**, care ne dă și mâna de lucru, am început un sfânt locaș de închinăciune, însă pentru a-l duce la bun sfârșit ne trebuie ajutoare. De aceea ne adresăm tot la bunii noștri militari, care în tot timpul au știut a-și face datoria chiar și față de sfânta noastră biserică”⁶.

În data de 9 noiembrie 1932, generalul de brigadă Uică Nicolae a venit la reședința **Regimentului 7 Grăniceri Baia Mare, ocazie cu care a inspec-**

tat Regimentul la Școala Instructorilor, o parte din frontieră (Satu Mare, Sighet și Vișeu) și la reședința Regimentului, remarcând peste tot starea jalnică a spațiilor de cazare⁷. Cu această ocazie se pare că a avut loc o întâlnire între preotul Sebastian Sârcu și **Generalul Nicolae Uică**⁸, comandantul Corpului de grăniceri la acea vreme. După inspecție a cerut să vadă biserica ortodoxă din localitate. A fost condus la capelă unde s-a întâlnit cu preotul. Văzând că nu există biserică, generalul s-a hotărât ca în memoria fiicei lui, Mărioara, decedată prematur, să construiască o biserică cu zestrea ei. Generalul Uică a acceptat ca el să fie ctitorul bisericii⁹.

Datorită unor condiții improprii în privința terenului pe care urma să se construiască biserica, au avut loc mai multe schimburi de terenuri, hotărându-se în cele din urmă ca biserica să fie ridicată pe un teren de 507 mp din strada Ștefan Vodă. După obținerea terenului, generalul Nicolae Uică l-a delegat pe **plutonierul major Rujan Constantin**¹⁰ ca să conducă lucrările și să întocmească planul bisericii în stil bizantin, după modelul bisericii Sf. Nicolae Vlădica de lângă Patriarhie. Devizul a fost estimat la 1.066.121 lei, din care generalul Nicolae Uică s-a obligat să achite 500.000 lei¹¹ zestrea fiicei lui, plus mâna de lucru calificată. Restul sumei trebuia procurată de către parohia din altă parte.

Pentru restul sumei de bani s-au făcut colecte în toată țara și s-au organizat diferite activități cu scopuri caritabile, inclusiv baluri¹² cu concursul grănicerilor din Vișeu de Sus, al vânătorilor de munte și al femeilor din cadrul „Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române”.

Sumele de bani n-au întârziat să apară¹³. Vom exemplifica în acest sens câteva demersuri făcute de către diferite unități militare din zonă și din țară, astfel:

- Prin adresa nr. 177 din 26 ianuarie 1933, Regimentul 6 Artilerie Pitești înaintează parohiei Vișeu, tabelele și sumele de bani adunate de la cadre și trupă¹⁴.

Consiliul parohial din 1936. În centru se află preotul Sebastian Sârcu și căpitanul Vasile Popescu, comandantul Companiei de Grăniceri Vișeu

- Prin adresa numărul 5171 din 25 februarie 1933, Compania 1 Grăniceri Pază Vișeu se adresează Oficiului parohial cu următoarea precizare: „La nr. 108 din 19 ianuarie 1933, prin prezenta avem onoarea a vă aduce la cunoștință că, Corpul Grănicerilor a hotărât ca toată trupa, reangajații și ofițerii de grăniceri să-și dea obolul lor pentru ridicarea bisericii ortodoxe din Vișeu de Sus. Sumele respective se strâng de către Regiment și apoi se varsă Corpului de grăniceri pentru acest scop. Comandantul Companiei, **căpitan Grigorescu L. Petru**”¹⁵.

- Inspectorul General al Jandarmeriei București înaintează prin adresa 487 din 18 iunie 1933, tabelele și sumele aferente.

- Prin adresa nr. 752/31 august 1933, Corpul III Armată, prin Statul Major, comunică parohiei din Vișeu următoarele: „Cu onoare vă rugăm ca pomenirea celor care au contribuit cu obolul lor la mărirea fondului necesar construcției bisericii să se facă cu următoarea formulă - **General de Divizie Cănciulescu Petre**¹⁶, **comandantul Corpului III Armată, ofițerii și trupa de sub comanda dumisale**”¹⁷.

- Comandantul Batalionului 9 Vânători de Munte, **colonel Mociulschi Leonard, i-a trimis preotului Sârcu adresa nr. 165/1934 prin**

14 decembrie 1936. Plutonierul major Constantin Rujan, șeful de șantier, și preotul Sebastian Sârcu

care îl înștiința că „rezultatul lipsei de subscripție nr. 9 vi s-a trimis cu adresa noastră nr. 180 din 2 februarie 1934 în recipisă de depuneri pentru care dumneavoastră nu ne-ați confirmat primirea”¹⁸.

- Comandantul Școlii de Aplicație a Infanteriei, **colonel Pleșoianu Ioan, a trimis la 31 august 1934, parohiei din Vișeu, suma de 7.500 lei**¹⁹.

- Prin adresa nr. 6165 din 20 iunie 1936, Comandantul Regimentului 22 Artilerie, **colonelul Georgescu A. Ioan, comunică parohiei Vișeu faptul că prin mandatul poștal nr. 546 din 19 iunie 1936, a expediat colecta de la ofițerii și subofițerii acestui Regiment**²⁰.

Se pare că construcția bisericii a început la data de 17 august 1933, după ce o mare parte din materiale au fost adunate²¹. Este posibil ca **data sfințirii locului pe care s-a construit biserica să fi fost cea de 13 august 1933, fapt rezultat din telegrama cu numărul 427 din ziua de Sâmbătă, 12 august 1933, pe care preotul Sârcu a expediat-o generalului Uică și care are următorul cuprins: „Cu**

ocaziunea Sfințirii locului pe care se înalță Biserica al cărei ctitor sunteți, gândul nostru îndreptat spre Atotputernic este roagă pentru sănătate și viață lungă și fericire a Excelenței Voastre”²².

Lucrările de pe șantierul bisericii s-au încheiat, pentru anul respectiv, la data de 12 decembrie 1933, când toți cei 42 de soldați din echipa de lucru au plecat într-un concediu de 30 de zile, drept recompensă pentru munca prestată. După înapoierea acestora la sediul Regimentului 7 din Baia Mare, plutonierul major Rujan a plecat cu 15 soldați, tâmplari și mecanici la sediul Grupului de Nave din Brăila, unde, pe timp de iarnă, au confecționat catapeetasma, amvoanele, stranele, ușile, ferestrele și diferite sculpturi în lemn²³.

În anul următor campania de lucru a fost deschisă în luna martie iar stadiul lucrărilor, la sfârșitul anului 1934, așa cum rezultă el dintr-un raport al protopopiatului Maramureș, datat la 19 noiembrie 1934, s-a prezentat astfel: „...Cu ocaziunea inspecției ce am făcut din jurnalul parohiei se constată că aceasta parohie a realizat următoarele fonduri în scopul construirii bisericii:

SURSA: Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Acte și documente relativ la construcția Bisericii Vișeu de Sus, ds. 1280, f. 86

1. Din colecte circa 70.000 lei.

2. Din vânzarea celor 1.500 metri cubi primiți de la posesorul realizat 90.000 lei.

3. Din vânzarea celor 1.000 metri cubi primiți de la comuna politică a realizat 65.000 lei.

4. De la Casa Clerului a împrumutat și nu a restituit 60.000 lei.

Cu aceasta suma de 285.000 lei s-au cumpărat 226.000 cărămizi și au fost puse la dispoziție nisipul, piatra necesară, varul și s-a cumpărat o parte din lemnărie. Toate celelalte materiale constatate în procesul verbal le-a dat D-l General Uică²⁴.

Pe parcursul anului 1934 au existat mai multe dări de seamă din partea grănicerilor cu privire la stadiul lucrărilor, astfel:

• La data de 30 martie 1934, căpitanul Gologan Nicolae, comandantul Companiei 1 Grăniceri Pază Vișeu, a înaintat Serviciului de Stat Major din cadrul Corpului Grănicerilor cu sediul în București, raportul numărul 5220 cu următorul conținut:

„1) La punctul nr. 1.

S-a ajuns la înălțimea de 5 m cu zidăria de la fundație în sus - care s-a acoperit cu scânduri la închiderea campaniei de lucru la 10.12.1933.

2) La punctul nr. 2.

Șantierul nu s-a redeschis.

3) La punctul nr. 3.

Materiale pe teren: 200 metri cubi nisip; 10.000 bucăți cărămizi; 50 metri cubi pietriș; 1 (un) vagon var stins și fierăria necesară care este închisă în magazii de către Plot. Maj. Tehnic Rujan Constantin.

Nisipul s-a adus de pe albiile râului Vișeu cât trebuie și când e nevoie; 150.000 bucăți de cărămizi mai este necesar, care se fabrică pe loc imediat ce timpul începe să se încălzească. Pietrișul s-a adus de pe prundul râului Vișeu, cât trebuie și când e nevoie. Materialul lemnos necesar nu s-a obținut până în prezent, iar de pe cererea Parohiei, Domnului Ministru al Apărării Naționale a promis că va interveni pentru obținerea materialului lemnos de la Ministerul de Domenii.

La Atelierul de Reparații al Corp. 5. Arm. Buzău se lucrează de echipa de meseriași ușile, ferestrele și mobilierul necesar Bisericii care este aproape gata.

4) La punctul nr. 4.

Delegatul Tehnic Plot. Maj. Rujan nu se află prezent ci la Atelierul de Reparații al Corp. 5. Arm. Buzău.

5) La punctul nr. 5.

Echipa de meseriași nu s-a înapoiat de la Buzău (Atelierul de Reparații al Corp. 5. Armată). Se află prezenți numai echipele de salahori și zidari.

Totodată raportăm, că nu am avut posibilitatea a raporta imediat la primirea ordinului dumneavoastră întrucât Preotul a fost dus la București și lăsând totul închis, de unde nu s-a înapoiat astăzi data de mai sus²⁵.

• La data de 8 iunie 1934, plt. maj. tehnic Rujan Constantin a prezentat Serviciului Geniu din cadrul Corpului Grănicerilor, o dare de seamă a stadiului lucrărilor de la biserica din Vișeu de Sus. Acesta a raportat faptul că:

„Deschiderea șantierului la biserică s-a început la 1 Mai (1934) unde se aprovizionează materiale pentru construcție (var, nisip, piatră, pietriș, cărămidă, lemn pentru schelă) direct de parohie, unde îi privește personal, față de angajament să aprovizioneze și să plătească din fondurile lor proprii.

Zidul bisericii până în prezent se află construit până la înălțimea de 5 m, unde se continuă mai departe.

Din ordinul Generalului Uică s-a lucrat în timpul iernii la Atelierul de Reparații al Corpului 5 Armată Buzău, toată tâmplăria de lemn și metalică, străini, anvoane și catapetează cu 17 soldați grăniceri care în prezent împachetează toată tâmplăria, urmând a pleca cu vagonul și 15 soldați la Vișeu pe șantier iar doi soldați au rămas să continue construcția catapetezmei mai departe fiindcă aveau materialul necesar, bun și ieftin, procurat din munții Buzăului.

S-au lucrat 50 de icoane care s-au adus la București pentru pictură la locul destinat de Generalul Uică.

Așa cum se continuă cu lucrul avem programul că în cursul acestui an să se termine zidăria și învelitoarea, rămânând pentru uscarea zidurilor în timpul iernii și în campania anului viitor să se tencuiască și să se usuce, unde urmează a se aplica pictura pe pereți.

Lucrările merg încet din cauză că priza materialelor trebuie să se facă complet fiindcă deasupra lor se clădesc greutatea enorm de mari²⁶.

• Șeful Serviciului Geniu din cadrul Corpului Grănicerilor, maiorul Stănescu, a întocmit la data de 24 iunie 1934 un referat înaintat generalului Uică, cu următorul conținut:

„Asupra lucrărilor bisericii din Vișeu ce se construiește sub auspiciile Corpului Grănicerilor și cu ajutorul direct al Comandamentului - personal și donațiuni, pentru material prin contribuțiuni, acest serviciu are răspunderea executării tehnice, fiind vorba de lucrări în beton și bolți. Spre a-mi putea îndeplini obligațiunile ce-mi incumbă și verifica pe teren lucrările și planurile, este nevoie de o deplasare la Vișeu. Propun a se lua și pe sublocotenent Marinescu²⁷. Acest raport a fost aprobat de către generalul Uică, asigurându-le celor doi ofițeri ordine de serviciu, foi de drum pentru a se putea deplasa la Regimentul 7 Grăniceri și apoi la Compania 1 Grăniceri Pază Vișeu.

- La 19 septembrie 1934, același maior Stănescu întocmește referatul nr. 5 în care arată că „Am verificat planul și executarea în detaliu a lucrărilor și am constatat exactitate și concordanță între plan și lucrări ... Se găsesc în lucru la C 5. Arm. în atelierile de la Buzău: anvoanele, stranele și restul mobilierului. Acestea se vor continua pe timpul iernii după închiderea șantierului.

Atât tâmplăria cât și mobilierul interior sunt executate în stil bizantin conform cu iconografia Statutului bisericesc și conform planului inițial aprobat de Comandament.

Șantierul este îndeștulat cu materiale necesare terminării lucrărilor, aprovizionate de Parohie.

Executarea se face prin echipe militare din Regimentul 7 Grăniceri, bine inițiate: 11 zidari, 5 lemnari, 2 fierari, precum și 23 oameni de corvoadă și un Sergent, total 43 oameni, care sunt puși în subzistență la Comp. 1 Gr. Pază Vișeu din Reg. 7 Gr.

Moralul trupei e ridicat. Sunt conștienți de opera ce înfăptuiesc. Populația Românească privește cu multă simpatie construirea singurei bisericii ortodoxe din Vișeu.

Lucrarea va dura cât va permite anotimpul în regiunea muntoasă, punându-se și acoperișul. Terminarea completă va avea loc în anul viitor 1935. Șantierul este bine organizat și munca repartizată rațional. Plutonierul Major Rujan C., conducătorul lucrărilor, dovedește competență și depune muncă și energie pentru înfăptuire²⁸.

- Cel mai complet raport întocmit în anul 1934 privitor la stadiul executării lucrărilor la Biserica în cauză, aparține, de asemenea, șefului Serviciului Geniu, maiorului Stănescu, și cuprinde următoarele date:

„Dare de seamă despre situația construcției localului de biserică ortodoxă din Vișeu

de Sus construită din inițiativa Generalului de Divizie Uică Nicolae și cu ajutorul material și tehnic al Corpului de Grăniceri.

Localul bisericii s-a început în anul 1933 cu conducere tehnică, mână de lucru și ajutor bănesc dat de Corpul Grănicerilor. Conducere și supraveghere tehnică, pe șantier **plutonier major tehnic Rujan Constantin**, verificare tehnică și conducere Serviciul de Geniu și Domenii Militare al Corpului de Grăniceri.

Meseriași militari și oameni de corvoadă din Regimentul 7 Grăniceri.

Planul bisericii întocmit după tipul adoptat de Casa Bisericii în stil bizantin după modelul bisericii Sf. Nicolae Vlădica de lângă Patriarhie.

Localul mare și foarte spațios situat în centrul orașelului Vișeu de Sus, pe un teren oferit de Casa Pădurilor, în poziție centrală, servind de catedrală, în localitate ne mai fiind o altă biserică română ortodoxă.

Animator sârguincios pentru strângerea fondurilor și grăbirea construcției, preotul ortodox Sârcu Sebastian, parohul local de origine moldovean din Basarabia.

Parohia și enoriașii au contribuit în toate modurile pentru desăvârșirea bisericii.

Localul este solid construit având fundație puternică în piatră și beton armat, pereți masivi de cărămidă arsă fiind terminată de roșu până la cerul bisericii inclusiv.

De asemenea, este gata mobilierul interior și mare parte din icoane și catapeteasma.

A mai rămas de lucru: turlele, învelitoarea (pentru care se posedă tabla zincată oferite de Uzine), tencuieli interioare și exterioare, vopseli și poleituri, armături pardoseli și pictura. De asemenea, și procurarea clopotelor.

Biserica era imperios de necesară a se construi la punctul de graniță din Maramureș unde străinismul a pătruns adânc înăbușind

elementul românesc. Prin construcția acestei biserici s-a început renașterea băștinașilor români care erau orientați spre alte religii și secte, iar acum, în urma ridicării bisericii în mare parte se întorc la credința strămoșească. Toți au ațintit ochii asupra ridicării acestui sfânt locaș și văd în aceasta o redeșteptare și o afirmare românească în Maramureș.

Biserica fiind aproape gata este o chestiune de amor propriu național de a se termina și preda serviciului divin cu orice chip și orice mijloace căci o stagnare sau o suspendare a lucrărilor ar constitui o mare descurajare pentru români iar pentru străini o satisfacție, lucru care nu trebuie să se întâmple iar Corpul de grăniceri care a început această operă este ținut sub raport creștinesc și românesc și să desăvârșească această lucrare cu orice sacrificii.

Nevoile nu sunt așa mari: o echipă de 10-15 meseriași și toți atâția oameni de corvoadă vor putea termina lucrarea în vara anului 1935 iar ca suma de bani circa 200.000 de lei s-ar putea strânge în diferite moduri, fără multă greutate. Cred că orice grănicer român va da benevol obolul său pentru această operă națională²⁹.

Optimismul de care au dat dovadă toți cei implicați în realizarea acestei opere mărețe a început treptat să-și piardă din intensitate. Pe de o parte, preotul Sârcu a primit primele lovituri chiar de la colegii săi de breaslă. Un exemplu în acest sens este cel al preotului din localitatea Ferești, județul Maramureș, care l-a contactat direct, la București, pe generalul Uică pentru a-i aduce la cunoștință faptul că „părintele Sârcu este călugăr fără titluri și fără drept de a ocupa parohie, și așa că, în calitatea lui de ctitor al bisericii să intervină pentru a fi înlăturat din parohia Vișeu de Sus și să fie numit el în locul lui³⁰.

Pe de altă parte, începând cu luna februa-

AȘEZĂMINTE MONAHALE ȘI LĂCAȘE DE CULT

Preotul Sârcu și plutonierul major Constantin Rujan lângă Monumentul Infanteriei din București

rie 1935 încep problemele legate de lipsa forței de muncă, și astfel se ajunge la o stagnare a lucrărilor. Cauza a fost următoarea: generalul Uică a fost schimbat din funcția de Ministru al Apărării la data de 1 iunie 1934, fiind înlocuit de Gheorghe Tătărăscu. Noul comandant al Corpului Grănicerilor, generalul de divizie Dumitru Grozeanu³¹, a refuzat să mai delege oameni pe șantierul de la Vișeu în absența unui ordin expres al noului ministru.

În aceste noi condiții, numai intervențiile insistente ale ieromonahului Sârcu la Regele Carol al II-lea, la Ministru Apărării și la Comandantul Corpului Grănicerilor, au reușit să descongese situația de criză creată.

La 4 martie 1935, generalul Dumitru Grozeanu a înaintat Ministrului Național, un raport în care a descris situația din Vișeu de Sus și a

menționat printre altele următoarea rugămintă: „Spre a se putea duce la bun sfârșit înfăptuirea acestei opere cu caracter național și creștinesc, Parohul solicită și pentru anul 1935 concursul Corpului de Grăniceri pentru executarea lucrărilor în care scop, cu onoare vă rugăm să binevoiți a aproba în mod excepțional să se dea numărul strict necesar de meseriași militari și oameni de corvoadă din acest Corp, precum și din Corpul VI Armată pe teritoriul căruiua se ridică biserica spre a se putea continua și termina lucrările pe anul 1935. De la Corpul VI Armată ar fi necesari un zidar, un lemnar și doi oameni de corvoadă de fiecare Regiment, iar restul de oameni necesari, specialiști și conducerea tehnică de la Grăniceri”³².

Ministrul Apărării Naționale, prin ordinul nr. 1112 din 1 iulie 1935 a aprobat continuarea lucrărilor la biserica ortodoxă din Vișeu doar în următoarele condiții: „...se vor pune la dispoziția Parohiei Vișeu de Sus prin Compania de Grăniceri locală un număr de maximum 4-6 zidari și 2-3 tâmplari. Oamenii vor lucra sub supravegherea Companiei și în aceleași condițiuni ca și în anul trecut. Plot. Major tehnic Rujan C-tin va merge la Vișeu pentru aranjarea lucrului și pe cât însărcinarea ce are la Baia Mare, îi va permite - se va deplasa de 2 ori pe lună la Vișeu de Sus câte 2 - 3 zile spre a îndruma lucrul...

Oamenii de corvoadă nu se pot da. Parohia urmează a se îngriji de salahori dintre credincioșii bisericii, în echipe cu rândul”³³.

Pentru intervenția sa hotărâtoare pe lângă ministrul apărării și pentru ajutorul acordat finalizării lucrărilor de construcție a bisericii, la data de 17 mai 1936, Consiliul parohial al Parohiei Ortodoxe Române din Vișeu de Sus a hotărât să-l scrie pe generalul de divizie Dumitru Grozeanu, în Cartea de Aur Bisericii, ca și ctitor. De reținut este faptul că printre membrii consiliului parohial s-au numărat și patru militari: **căpitanul Popescu Vasile, locotenentul Puha Petre, Plutonierul Achim Constantin și sergentul instructor Tăbăcă Zaharia**³⁴.

Biserica a fost finalizată în decembrie 1938, dată la care părintele Sârcu îl informează pe **generalul Davidescu**, Comandantul Corpului 2 Armată București, despre faptul că conducătorul tehnic Rujan Constantin (în ultima perioadă aparținea de această unitate) a plecat de pe șantier în ziua de 23 decembrie 1938, dată la care a declarat închisă campania de lucru³⁵. Cu toate acestea, Rujan a continuat la Buzău, în iarna lui 1938/1939, să termine de finalizat mobilierul și podelele din interiorul bisericii, data scadentă fiind 10 iunie 1939.

La data de 13 august 1939 a fost semnat la Sighet contractul cu pictorul Eugen Profeta³⁶ din Cluj, în valoare de 60.000 lei, termenul

de executare a picturii fiind fixat la 17 august 1940. Icoanele de pe iconostas au fost realizate de Coca Romano. În februarie 1940, preotul Sârcu întocmește un raport către Episcopia Maramureșului, din care putem afla pe cei care au ajutat cel mai mult material și moral la ridicarea bisericii:

1. General Nicolae Uică, fost ministru al Apărării Naționale.
2. Căpitan Popescu Vasile din Regimentul 53 Infanterie, Comandant al Corpului de Grăniceri din Vișeu.
3. Virgil Ițoae șeful Ocolului C.A.P.S. Vișeu.
4. Gheorghe Frumușelu, inginer șef C.A.P.S. Vișeu.
5. Marin Nicola funcționar C.A.P.S.
6. Ludovik Marcaly inginer șef Ocolul silvic³⁷.

Toți aceștia au fost propuși de către Episcopia Maramureșului spre a fi răsplătiți de către Ministerul Cultelor și Artelor cu ordinul **Răsplata Muncii pentru Biserică**.

Căpitanul de grăniceri Popescu Vasile a primit în scris la 24 august 1939 mulțumirile preotului Sebastian Sârcu, pentru sprijinul acordat în construcția bisericii: „De la venirea dvs. la Compania de Grăniceri, în anul 1936, până în prezent, ați înțeles să fiți alături de noi pentru ridicarea bisericii Ortodoxe Română, care este o operă de naționalism, aici între streini, la Granița de Nord a țării ... prin munca dvs. Alături de noi am putut strânge fondurile cu care am ajuns la terminarea lucrului, astfel că în această toamnă să o putem sfinți”³⁸.

Veștile alarmante despre izbucnirea războiului au determinat armata să solicite parohiei urgentarea sfințirii Bisericii pentru a elibera fosta școală de arte și meserii unde funcționa capela, și unde urma să se instaleze o parte din **Divizia 3 Tunuri de Munte**³⁹. **Astfel au început demersurile necesare sfințirii biserici.** Ea a fost târnosită în ziua de 21 iulie 1940 de

către Episcopul Vasile Stan al Maramureșului ocazie cu care ieromonahul Sebastian a fost ridicat la rangul de protosinghel.

Din nefericire, credincioșii din Vișeu nu s-au bucurat multă vreme de noua lor Biserică de-

oarece Diktatului de la Viena a răpit României întreg Maramureșul, anexându-l Ungariei. Ieromonahul Sebastian a fost expulzat în România la sfârșitul lunii septembrie 1940. În urma suferințelor îndurate părintele, bolnav fiind, a trecut la cele veșnice în spitalul Elias în 28 ianuarie 1941 și a fost înmormântat în cimitirul Bellu în 30 ianuarie.

În Testamentul pe care l-a lăsat, l-a rugat pe preotul Miron Nuțu Codrea să-i ridice mormântul făcându-l de jur împrejur din beton, iar la mijlocul mormântului lui să lase loc pentru flori de răsadit; la cap să-i ridice o cruce pe care să pună o inscripție cu următoarele cuvinte: „*Aci odihnește și își doarme somnul de veci Ieromonahul Sebastian Sârcu, care și-a închinat tinerețile lui bisericii a cărei victimă a fost, pentru munca fără preget și viața între-*

gă fără odihnă iar toți acei care l-au cunoscut află că în acest mormânt zace o floare ce din lume prea curând a dispărut, în vârstă de 38 ani, împlinind 13 ani de muncă în slujba bisericii pe meleagurile Maramureșului”.

În privința bisericii din Vișeu de Sus trebuie amintit faptul că demersurile de a fi predată reformaților nu s-au realizat. Biserica a rămas închisă, iar farmacistul Kovassy Istvan a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a o distruge risipindu-i toată averea mobilă. Clopotul bisericii a fost dat reformaților din Bocicoiul Mare⁴⁰.

În 1944, tânărul preot Vasile Andreica, fiul cantorului Bisericii Bătrâne, a redeschis biserica și a construit o capelă ortodoxă, pe care a donat-o credincioșilor din „Valea Scradei”. Între 1947 și 1949, treburile și grija bisericii au fost preluate de vestitul luptător pentru ortodoxie Miron Codrea Nuțu, protopop al Vișeului. Istoria bisericii și a parohiei a fost apoi legată de numele preotului Valerian Olaru (1949-1960). Memoria vișeuanilor este încă vie la auzul numelui părintelui Lazăr Teodor, care i-a păstorit pe credincioșii parohiei între 1960 și 1974. Din nou un fiu al orașului primește misiunea de a păstori această mare parohie, preotul Andreica Petru (1974-2006). Începând cu anul 1999, a fost secundat de preotul Gubici Gheorghe, iar din anul 2007 parohia este condusă de actualul paroh, Chira Mihai, devenit în decembrie 2014 și protopopul Vișeului, care a continuat misiunea înaintașilor, a refăcut și modernizat vechea casă parohială, a înnoit exteriorul bisericii, a vopsit tabla de pe acoperiș, a schimbat pavajul în jurul bisericii și a refăcut Sfânta Masă, în vederea resfințirii bisericii. Sărbătoarea creștinească a început cu slujba de resfințire a bisericii și a continuat cu Sfânta Liturghie Arhierescă oficiată de P.S.

Iustin Sigheteanul împreună cu un sobor de 30 de preoți. Cuvântul de învățătură a PS Iustin Sigheteanul a impresionat profund prin mesajul transmis⁴¹.

CHURCH „SAINT NICHOLAS” AND THE FRONTIER GUARDS FROM MARAMUREȘ

Starting with 1932, the number of Orthodox people, from Vișeu de Sus, has increased a lot. In this conditions, there was necessary the building of a new Orthodox church. This thing was possible thanks to General Nicolae Uica, than, the Commander of the Border Guard Body.

The General donated his daughter's fortune, Marioara, prematurely deceased, in order to built this church that bares the name of „Saint Nicholas”.

Keywords: Church „Saint Nicholas”, General Nicolae Uica, orthodox, Marioara, Vișeu de Sus

NOTE

1 Primar al comunei Giulești, jud. Maramureș.

2 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1932, document nr. 72/1 aprilie 1932, **Adresă către regele Carol al II-lea.**

3 *Ibidem*, document nr. 189/1932, conține 2 file, **Adresa către Episcopul Armatei, dr. Ioan Stroia.**

4 *Ibidem*, document nr. 179/1932, **Adresa către Patriarhul Miron Cristea.**

5 Mihai Chira, pr., *Biserica Ortodoxă „Sfântul Nicolae”, Vișeu de Sus*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2013, p. 31.

6 Simion Pașcu, Ștefan Andreica, *Grănicerii și polițiștii de frontieră vișeuani din 1918 până în prezent*, Ed. Aska Grafică, Sighetu Marmăției, 2013, p. 76.

7 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Regimentul 7 Grăniceri, ds. 68, f. 9.

8 Generalul de corp de armată Nicolae Uică a fost comandantul Corpului de Grăniceri în perioada 1 iulie 1931-15 noiembrie 1933. Apoi a îndeplinit funcția de *ministru de război* în guvernele liberale conduse de *Ion Gh. Duca* și *Gheorghe Tătărescu* (14 noiembrie 1933-1 iunie 1934).

9 Mihai Chira, pr., *op. cit.*, pp. 31-32.

10 Plt. maj. tehnic Rujan Constantin a avut statutul de militar reangajat.

11 Cf. ziarului *Renașterea*, anul XIII, Cluj, 18 august 1935, nr. 33-34, p. 4 – rezultat din capitoul „Donații făcute pe seama bisericilor din eparhia noastră în cursul anului 1934 – în Protopopiatul Maramureș” faptul că generalul Uică a donat pentru biserica din Vișeu de Sus, suma de 1.000.000 lei.

12 Preotul Sârcu îl roagă pe **comandantul Batalionului 10 Vânători de Munte, maiorul Nicolae Ciubotaru**, ca în ziua de 11 februarie 1939, să organizeze un bal la Cazinoul român din Vișeu de Sus, în vederea strângerii de fonduri pentru biserică. La 19 mai 1938, ieromonahul Sebastian, solicită comandantului Batalionului 10 Vânători de Munte să organizeze un bal în 2 iunie a.c. în vederea strângerii de fonduri. Prin adresa nr. 162 din 24 august 1939, îi mulțumește **căpitanului de grăniceri Popescu Vasile**, pentru organizarea diferitelor serbări și baluri în vederea strângerii de fonduri pentru biserică.

13 Din puținul pe care l-a avut, ieromonahul Sârcu a donat suma de 552 lei, la 26 septembrie 1939, **generalului Pion** care ridica în acele timpuri o catedrală ortodoxă în Seini, Maramureș, poarta Someșului.

14 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1933, document nr. 177/1933, **Adresa de la Regimentul 6 Artilerie Pitești.**

15 *ibidem*, document nr. 5171/1933, **Adresa de la Compania de grăniceri.**

16 A urmat cursurile școlii primare în satul natal Poiana, jud. Dolj. Între anii 1892-1896 a urmat cursurile Școlii Fiilor de Militari din Craiova. Între 1896-1898 a urmat cursurile Școlii Militare de Ofițeri, absolvită la 1 iulie 1898 ca șef de promoție. În anul 1909 este admis la Școala Superioară de Război, pe care o absolvă în anul 1911. Este avansat, în ziua absolvirii Școlii Militare de ofițeri, la 1 iulie 1898, sublocotenent de infanterie și primește comanda unui pluton din batalionul 6, Divizia a 4-a. Este avansat locotenent la 7 aprilie 1902, iar la 1 septembrie 1903 este trimis la Viena pentru un stagiul de doi ani în Regimentul k.u.k. de Infanterie Baron de David nr. 72. Revenit în țară în anul 1904, este dat la Regimentul 5 vânători. La 10 mai 1907 este avansat la gradul de căpitan. Din 1911 este repartizat ca și comandant de companie în Regimentul 40 „Călugăreni”. Între 1912-1913 a fost, pentru câteva luni, comandant al Gimnaziului Militar din Craiova. Până în anul 1931 va parcurge toate treptele ierarhiei militare, până la gradul de general de divizie.

17 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1933, document nr. 752/1933, **Adresa de la Corpul III Armată.**

18 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1934, document nr. 165/1934, **Adresa de la Batalionul 9 Vânători de Munte.**

19 *ibidem*, document nr. 78/1934, **Adresa de la Școala de Aplicație a Infanterie.**

20 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1936, document nr. 61651936, **Adresa de la Regimentul 22 Artilerie.**

21 Mihai Chira, pr., **Biserica ortodoxă din Vișeu în prima jumătate a sec. XX**, în „Ămbele Vișae”, vol. III, Ed. Eurotip, Baia Mare, 2009, p. 160.

22 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1934, **telegrama nr.**

427/1933 adresată gen. Uică.

23 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Acte și documente relativ la construcția Bisericii Vișeu de Sus. Început cu 24 VIII 1933 – terminat la 18 VI 1935, ds. 1280, f. 39 v.

24 Mihai Chira, pr., *op. cit.*, p. 35.

25 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Acte și documente relativ la construcția Bisericii Vișeu de Sus. Început cu 24 VIII 1933 – terminat la 18 VI 1935, ds. 1280, f. 35.

26 *Ibidem*, f. 24, 25 și 25 v.

27 *Ibidem*, f. 24 v.

28 *Ibidem*, f. 57 și 57 v.

29 *Ibidem*, f. 94.

30 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1934, **document nr. 109/1934.**

31 Dumitru Grozeanu (născut în 1876 - decedat în 1957) a fost un general român. În perioada 25 iulie 1934-1 septembrie 1937, generalul de divizie Dumitru Grozeanu a fost comandantul Corpului de Grăniceri.

32 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Acte și documente relativ la construcția Bisericii Vișeu de Sus. Început cu 24 VIII 1933 – terminat la 18 VI 1935, ds. 1280, f. 96.

33 *Ibidem*, f. 113 – ordinul ministrului a fost transmis Brigăzii 2 Grăniceri și Regimentului 7 Grăniceri, prin intermediul Șefului de Stat, **It. col. Petrescu N. Ioan.**

34 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1936, fără număr. A se vedea și *Graiul Maramureșului*, an V, nr. 162, Sighet, 4 octombrie 1936, p. 4 – articol intitulat „*Un nou lăcaș de rugăciune*”.

35 *Ibidem*, ds. pe anul 1936, **Adresa nr. 229/31 decembrie 1938 înaintată generalului Davidescu.**

36 Cf. *Mănăstireni și Mănășturul Românesc: satul sufletului meu*, coordonator Gicu Agenor Gânscă, Ed. Studia, Cluj-Napoca, 2005, p. 218 – a pictat împreună cu fratele său Eremia, Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj.

37 Arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfântul Nicolae”, ds. pe anul 1940, **Corespondență din 1940, document nr. 44 din 15 mai 1940.**

38 *Ibidem*, ds. pe anul 1939, **Adresa nr. 162/1939.**

39 *Ibidem*, ds. pe anul 1940, **Corespondență din 1940, document nr. 39 din 14 mai 1940.**

40 În luna iunie 1945, preotul Vasile Andreica a reușit să aducă clopotul bisericii care a fost dat de autoritățile horthiste reformaților din comuna Bocicioiu Mare. Apoi, a identificat persoanele care aveau obiecte de cult, veșminte sau părți ale arhivei și face eforturi de a le recupera. În aceeași lună reușește să obțină casa farmacistului Kovassy Istvan pentru casă parohială unde se va și muta în aceeași lună.

41 Aurel Ghilezan, *Biserica ortodoxă Sfântul Nicolae din Vișeu de Sus, în haină nouă*, în „Graiul online”, miercuri, 24 iulie 2013.